

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap június 16^{kán} 1839.

Megjelen: társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

A Svédok Zeicz alatt.

Történeti elbeszélés a' 30 éves háborúból.
(BÖSZÖRMÉNYI PÁLTÓL.)

Zeiczban a' tanácspincze balfelőli dőzs-szobájában 1644-ik év tavaszán polgár-csoport ült sörös korsó mellett, a' kemény had nyomorairól beszélő. A' Luther-hit szabadsága feletti versengés szövétnekeit egész német országban elszórá: német német ellen küzdött, vakbuzgók által a' dühösség legmagasb fokáig ingerítve. Bár mindnyájan egy Istent hittek, mind ez csak a' külformáért történt; 's így, miután gróf Mansfeld 1618-ban Martinez és Slavoda császári tanácsosokat a' pragai tanácsház ablakán kidobá, háború keletkezék, melly német országot már 26 év óta pusztitá.

Bár Zeicz lakosainak nagyobb száma Pflugk Gyula püspök, Luther kortársa, vallástürelme mellett a' protestans vallást követé, a' régi püspöki városnak, minthogy az nem német birodalom alatti város volt, még is a' kath. választó fejedelmi háznak kelle engedelmeskedni, 's mivel első György választó fejedelem a' császárral békét kötött, e' polgároknak a' császári táborban a' Svédok, hitsorsosaik, ellen forgattak fegyvert.

A' polgárokat kedvetlenség és szomor hozá a' tanácspinczébe össze.

„Ha ez még sokáig tart így — szólott egy izmos testalkatú férfi — utójjára talán, ha a' Svéd minket megkimél is, majd a' császáriak jönnek fővárosunkba, 's hadi adókat vetnek reánk.

„Ön ismét jól fölhaltott, König mester — válaszolt neki egy szikár emberke, kinek fekete öltözete 's aranyláncza tanácsbelit ismertete-meg — 's ön még addig fog fecsegni, míg mint háborúság-szerzőt 's lázítót a' toronyba vetik. Adja-meg a' császárnak, mi a' császáré, 's ne törődjék a' politicával, mi csak a' tanult férfiak fejéhez való.

„Ön csak nem akarja talán öt érzékemet elvenni, syndicus ur? — esik szavába König mester. — Nem értek ugyan önöknek

tudományos egyetmésához, de szivem nekem is helyén van, 's ki- nek szive telve, annak szája is telve van. — Hát ne sajnáljam-e kedves jó szász honomat, mi többé azt sem tudja, kihez tartozik? Az urak ott ülnek Dresdában, sok tudós szót mondanak, mint le- hetne a' balsors elhárítható: de ez alatt az országba császári hadnép jó, 's azt mondja, minket a' Svédek ellen akar védni; de azonban ez nekünk sok pénzünkbe, áldozatunkba kerül. Patvar vigye-el az ilyen politicát! — cselekedj igazán, 's ne félj senkitől, — ez az én jelszóm, 's azt mondom önnek, syndicus ur, hagyjon-föl indu- latos szavaival.'

„Ön derék jó polgár — szólt egy ifjú, barna fürtű, tüzes szemű férfi — önnek valóban igaza van. — Tartana csak az egész ország olly hűn össze, mint mi, csakugyan másként fogna menni. De azért König mester! összeveszni nem kell vala, 's önnek, syn- dicus ur, szépen alább kellett volna hagyni. Igaz, önnek nyakát kegyláncz ékiti: de most még is csak a' városnak polgára. Békül- jenek-meg!“

„Én éppen nem haragszom Gaebelein mester — szólt Kö- nig — de szivem vérzik; azért engedjen-meg syndicus ur, ha megbántottam.'

Az asztalon át kezet nyujta a' syndicusnak; ez némán bele csapott, 's kevélyen félre fordult. De mig az őszinte polgár amannak kezét béke jeleül megszorítá, a' többi vendég kandin fordult az ajtó felé, mert künn a' kő-tornáczon sarkantyú-pengés hangzék, 's egy fiatal ember fekete barettal, hasonszínű mellénynyel lépett- be. — Fehér csipke-gallérja szorosan kapcsolódék össze nyakán, 's egy derék bajusz bodoran hullt reá. A' divatos bugyogóhoz te- temes kard verődék, 's lovag-csizmáin nagy sarkantyuk csörgének.

Az ifjú futva tekintte körül a' társaságban, mig nem Gaebe- lein mestert kiismerve, hozzá közelebb ment, 's nevetve karjai közé hullt.

„Mindjárt gondolám György! hogy téged nem a' műhelyben hanem az árpa nemes levénél kell keresnem. Isten áldjon-meg, 's mindnyájokat kedves emberek!“

„De diák ur! mi hozza önt illy hamar haza? — kérdé König mester — 's ezen öltözetben?“

„Hisz' inkább hasonlitsz egy komédiás, mint becsületes jo- gászhoz!“ — tévé Gaebelein hozzá, 's mint ifjú kori játszó tár- sára, kedvesen nézett reá.

„Ezt mind megtudjátok — válaszolt a' diák — ha ugyan még hű Szászok vagytok, 's nektek hinni lehet.“

„Itt baráti közt van Holberg urfi!“ — szólt a' syndicus bizalmasan; a' diáknak széket tön, 's őt sörös korsóval kínálá.

„Pfuj! hogy ihatnak illy zagyvalékok — gondolá az urfi — ha már sörnek kell lenni, tegyenek előmbé vittembergi kukuskot; de az itt nincs. — Koresmáros! egy kancsó Naumburgit!“

Midőn a' bor megjelent, a' diák nagy hajtást tön, sűrű bajuszát megtörlé, és szólt: — „Mi helyzetben van német ország, mindnyájan tudják, 's azt is hasonlólag, mit követnek-el a' császáriak. — Mi vittembergi tanulók sokáig békén néztünk, 's mig én a' pandektákon ülök, honom fiai szomorú polgári háborúban onták véréket, mint egykor Roma Scylla idejében. — Az utósó szünidőben hozzánk császári hadnép jó. Történik, hogy nyolcz nap előtt a' piacon, a' Szöllőben, néhány vig ficzkóval dőzsölék. A' szép Anikó, a' korcsmáros leánya, sört hozott, örülve minket illy vigaknak láthatni. A' leányra keveset ügyelvén, nem vettük észre, hogy kiment, mig az ajtó hirtelen felszakasztaték, 's Anikó rémült őzként futott-be, 's utána egy kapitán őt megcsókolandó; két arquebusier követte a' kapitánt: de Anikó neki ekkor olly lökést adott, hogy a' mérő asztalhoz ütődék. — A' kapitán most dühös lön, 's két embere által a' leányt megfogni 's lakába elvitetni akará. — Én fölállván, olly arczesapást adtam neki, hogy orvére megeredt. — A' kapitán kivont karddal rohant reám, de már ekkor a' mi ütő eszközeink is csörögtek, 's őt feltartóztattuk. Anna kifutott, 's mig mi a' kapitánt megragadtuk, az egyik arquebusier karabinját vevé, és legkedvesebb pajtásomat Mandelsloh tanulótlól elövé. — Indulatimnak tovább nem valék ura!“

„No's?“ — kérdé a' syndicus hirtelen, mialatt kancsóját az ifjú kiüríté.

„No's válaszolt ez: barátom halva feküdt mellettem, 's kezemben kard volt. Mit tettem? Hát a' kapitánt levertem.“

„Isten irgalmaz!“ — kiált a' catholicus csaplár, 's a' többiek némán ültek.

„Vittembergben tovább nem maradhattam; mert a' dolog elhírhedni kezdett — tevé hozzá az ifjú — elfutottam, 's magamat köztetek, születésem helyén, néhány napig elrejtetni reménylem.“

A' syndicus gondolkozva rázá fejét, 's a' polgárok lassan beszéltek együtt. — Gaebelein végre szólt: „elsőbben jöjj hozzám Albert, mig atyád a' szerencsétlen hirre elkészittetik.“

A' polgárok felkeltek, 's a' tanuló a' kötélverővel, Gaebelein-nal, a' bazarba ment. — A' vecsernye órája éppen ütött, 's a' to-

rony-őr a' chorált fuvá a' Mihály-toronyból alá. De a' syndicus sietve lépdelt az ó piaczon keresztül a' vendi utszába, 's örömteljesnek látszék.

(Folytatása következik.)

ÉLETTÖRTÉNET.

Donna Laura de Sade.

(Vége.)

Petrarca szerelme az akkori idő regényes beljegyét hordozá ugyan, de semmi sem volt kevésbbé mint Platoi, valamint ez kitetszik versezeteiben tett vallomásaiból, milly tüzes, olthatlan ohajtások kinzották, Laurához közel, és tőle távol. Mennyi sikertelen próbát tett eltántoríthatására, 's mint igyekezett azután emésztő indulatját elfojtani, de mint volt hijában minden igyekezete. — Több helyen állítja, hogy soha Laurától legkisebb kedvezést nem nyerhetett, 's a' legfényesebb dicséretekkel említi erényét.

Laurára nézve bizonyosan hizelgő volt az ifjú költőnek hódolása: de mindenkor győzött nála kötelességének érzete, és jó hire megtartása iránti gondja. Nyájas és szives volt iránta mindenkor, míg annak nyilatkozásai nem nyugtalaníták: azonban mindjárt keménységet vett elő, mihelyt Petrarca epedő indulatjáról kezdett szólni. — 21 évig tudá Laura Petrarcanak a' tőle olly számtalanszor (318 dalban, és 88 énekben) festett 's az egész mivelt világot hasonló indulatokra ragadt szerelmét első élénkségében megtartani a' nélkül, hogy erényének legkisebb csonkulásával vádoltathatott volna. A' költőt házában soha sem látta, minthogy azt az idők szokása illetlennek tartotta, 's férjének féltékenysége nem engedte volna. Férjhez menetele óta mindig ipa házában lakott, Rhodanus partján, a' pápa palotája alatt, honnan Petrarca elragadtatással nézett-le a' kőszikláról a' kertjében mulatozott Laurára. Hogy imádottjához közel lakhassék, róla hallhasson, vele ollykor összejöhessen, de szünetlen még is ne lássa, nehogy gyötrő indulatja kiállhatlanná váljék, Vaucluse-be ment Petrarca lakni, 's ott énekelte a' patakoknak és ligeteknek a' szép Laura halhatlan dicséreteit, melyek az után világszerte viszhangra találtak.

Romai megkoszorúztatása után vissza térvén a' sokáig távol élt, de Laurát és szerelmét nem felejtett Petrarca, kegyesebben fogadtatott Laurától. Talán hizelkedett hiúságának, illy köztiszteletben levő imádót bírhatni, vagy megindult annak állhatatosságán. Attól fogva többször jött vele össze, 's ritkábban vonult Petrarca vauclusei magányába.

Petrarca versezetei által olly híressé lett Laurának szépsége és erénye, hogy egy idegen sem fordult-meg Avignonban a' nélkül, hogy meglátogatására alkalmat ne keresett volna, sőt sokan csak megláthatásáért utaztak oda. Luxembugi Károly herczeg, a' későbbi IV. Károly császár, egy tiszteletére adott bálban látván őt Avignonban, minden más dámát félre intett utjából, 's hozzá men-vén, homlokát és szemeit megcsókolta. De ekkor már annyira meg-változtaták Laura ábrázat-vonásait a' gyakori betegeskedés, bánat, és házi gondok, mellyeket főképp' férjének nehéz természete oko-zott, hogy kik látták, nem győztek csudálkozni, mint ragadhatta Petrarkát valaha olly indulatra.

1347-ben látták egymást utószor egy társaságban. Szokatlan megindulással váltak-meg egymástól; talán előre érzették, hogy ez utósó együtt-létök. Petrarca, mint halála előtt kevéssel is írta, s'ha sem olthatta-ki lelkéből Laura bánatos tekintetének, mellyet utójjára reá függesztett, emlékezetét.

1348-ban egy rémitő ragadó nyavala, az ugy nevezett fekete halál (cholera) jött keletről, melly 3 évig szörnyű pusztításokat tett Európában. Ennek lön Laura is áldozatja apr. 6-án reggeli 6 órakor, éppen azon napon és órában, mellyben az előtt 21 évvel Petrarcát legelsőbben látta.

Több festő vevé-le titkon képét, 's másolta számtalanszor. Legszerencsésebben találta Siena Simon, ki több izben le is másolta. Egy másolattal megajándékozta a' költőt is, 's ez neki két sonettet adott érette. — Többféle festvényeiben használta Lau-rának képét, jelesen az avignoni nagy ó templom boltozatán is.

Némelly régiség-búvárok engedelmet nyertek 1533-ban Laura sirjának felbontására. Egy ón medenczét találtak benne, 's abban egy pergamen levélkét, mellyen egy sonett volt Petrarca nevével, és egy pénz egy asszonyi képpel 's M. d. M. J. betűkkel. — I-ső Ferencz francia király ugyan azon évben Avignonban járván, 's meglátogatván Laura nyughelyét, sirverset készíté számára, és ren-delést tett egy szép emléeknek felállíttatása iránt: de fájdalom! az 1791-ki lázadáskor a' sir a' templommal együtt szétromboltatott.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Kővé vált fák Moreában — A' Navarin és Pylos közötti térnek mintegy közepén, a' kikötőktől körülbelül egy mértföldnyire, van egy zuha-tag, mellynek vize kövesítő erővel bír. A' nagy laptér, mellyről a' víz leömlik, fedve van kővé vált fákkal, mellyeknek némellyikei 5 láb vastagok is. A' körülfekvő szikla-darabok hihetőleg a' fáknak töredékei. Mennél tovább megy a' vándor víz mentében, annál inkább átváltozva találja a' petrificált tárgyakat, ugy, hogy azok néhány mértföldnyire csupán szürkés szirt-töre-

déknék látszanak. Miként tarthatja-meg a' viz illy távulságra is erejét, még eddig nem tanulták-ki.

Óriási darázsfészkek. — Waterhouse úr egy Indiából hozott óriási darázsfészkeknek mintegy 7—8 lábnyi hosszú darabját mutatta-be a' londoni bogarász társaságnak.

A' villám, mint gyógyszer. Minden gyógymód között ez, melyről a' toulouse-i orvosi tárban olvasunk, lehet legszembetűnőbb. Roaldès ur egy égi háború alkalmával író asztalánál, 's más két személy töle távolabb a' szobában ült. Egyszerre beüt a' mennykő, melyet Roaldès ur azonban sem látott sem hallott, csak azt hitte, hogy hátulról golyóval lövetett keresztül, és szakadatlanul kiáltá, hogy meg kell hallnia, mivel hasa felrepedt. Midőn tévelygéséről bizonyossá tették, legnagyobb álmélkodással vizsgálgatá sértetlen tagjait. Ágyba fektették, 's három órai dörzsölés után ön lábán járta körül a' házat, megvizsgáló a' villám-okozta károkat. Legnevezetesebb 's orvosokra nézve egyszersmind legfontosabb körülmény ez esetnél azonban az: hogy Roaldès ur, ki eddig gyöngélkedő 's beteges volt, e' pillanattól kezdve minden bajtól mentt, 's egészségesnek érzi magát.—Hasonló eset, csakhogy kellemetlenebb körülményekkel párosulva, történt Salzburgban is egy telegrafi tisztviselővel, ki vilámsujtottan hanyatt eset földre. A' villám öltönyét 's mellényét lerántá, mintha valaki kifordította volna belőlek; nadrága 's ünge pedig ezer égő darabokra tépdelve mély sebeket égete testen. Nyaka, kezei megmeredtek, lábai pedig ég felé állottak.— Legelőbb is jobb lábát mozdíthatá, miután segítségért kiáltandó a' lépcsőhez esüszott. Sebei négy hónap alatt hegedtek-be, 's végre csak egy tenyérynyi nagy, mely evesedésbe ment-át, maradt gyógyulatlan. E' pillanattól ezen ember is szokatlanul egészségesnek érzé magát, és szembetűnőleg hizni kezdett. Ez esetet használni akarván Quatrefores dr., azt állítja, hogy huzamós betegségekben legsikereseb gyógyszerek az erős villanyos megrázkódtatások.

KÜLÖNFÉLE.

A' lengyel részletes kötelezvények sorozatainak számai, melyek f. é. jun. 1-jén Varsóban kihúztattak, 's a' jul. 1-jén történendő külön sorshúzáshoz tartozni fognak, következők:

Sz.	2	573.	900.	1151.	1453.	1798.	2134.	2374.	2734.
—	18	612.	945.	1177.	1467.	1830.	2183.	2425.	2815.
—	190	618.	978.	1187.	1539.	1895.	2217.	2567.	2868.
—	255	660.	1016.	1271.	1626.	1908.	2220.	2576.	2884.
—	315	707.	1026.	1322.	1644.	1917.	2224.	2598.	2965.
—	452	802.	1068.	1344.	1647.	2006.	2258.	2686.	2966.
—	493	818.	1144.	1372.	1719.	2066.	2302.	2696.	
—	532	842.	1150.	1379.	1736.	2100.	2334.	2707.	

Barátság és Szeretem.

Milly édes érzés, ha találunk egy rokonkeblű lényt, kinek bűnkat és fájdalomkat panaszolhatjuk; ki velünk örvend, velünk szomorkodik; kinek lelkünk minden érzelmét felföldözhetjük, ki híven őrizi keblünk titkait; ki vérző sebeinket gyengéd szorgalommal ápolja; ki bizalmunkkal vissza nem él; ki a' nyomorban szintugy mint a' szerencse fénypolczán hű marad irántunk; ki

minket nem pusztá érdekbul, de minmagunk miatt szeret; ki hiven megosztja velünk a' veszélyt; kinck keblén biztos menedéket találunk az élet zordon viharjai előtt. — Hol leljük-fel mind azt egyebütt, mint egy igaz barátban? — Nagy különbség létezik a' barát és igaz barát közt. Vajmi ritka mai világban ez utóbbi. — Kit pártol a' szerencse, milly könnyen szerez az barátokat, kik minden tettét dicsérik, minden tulajdonságát tömjénezik, hiúságainak kedveznek, elbizottá teszik, és ez által vesztét mozdítják elő; az igaz barát pedig csak jóllétünk és boldogságunk előmozdításán iparkodik. Kincs az igaz barát. — De van még egy gyengébb és boldogítóbb érzés a' barátságnál; — ez a' szerelem. Ha lelünk egy rokonszenvű kebelt, hol viszhangra talál ömledezésünk, ez ad bájt 's becsét létünknek; nélküle pusztá és kietlen volna e' dús világ. Milly mennyei kéjt éldel, kit boldogít a' szerelem édene! — Milly kínzó azon várakozás a' kebelnek, valljon viszhangra talál-e? mint vágy minden alkalomra, melylyel újabb bizonyosságát adhassa szerelmének; minden vágya, reményei csak az imádott lényben egyesülnek. Milly habzó érzésekkel várja a' feleletet; mint kétkedik; milly vegyes érzések ostromolják lelkét! — Végre ha a' boldogító „igen“ ki repül annak rózsá-ajkain, azon pillanatnyi üdvöt nem képes felfogni, csak a' ki érzette. Azon egy szóban van mennyünk, üdvünk és mindenünk. Ideal-világba képzei magát az illy boldog; egy pillantás, egy mosoly, egy kéz-szorítás földi üdvünk. — De az igaz szeretet ritka tünemény a' 19-ik században. Most mindent csak érdekbul tesznek. — Egy leány ha lát négy szép lótól vonatot divatos kocsiban legujabb divat szerint öltözött piperkőcöt, mindjárt szerelmes lesz bele. A' mellyik legtöbbet beszél és hizeleg, legnagyobb kegyben áll a' szépnem előtt. Egy jó tánczos vagy lovag azonnal elbájolja az őt látókat. — Általján divatban van a' szépnemnél csak a' külsőt, nem a' belsőt nézni: fiatal embereink pedig leginkább az úgy nevezett bugyelárist nézik. — Műveltségi haladásunkkal az igaz barátság, szerelem tüneményei ritkulnak — Végezetül azon tanácsot adom, kedves olvasóim és fiatal szép olvasónéim, kik még ezeket nem próbálták: siessenek a' barátság és szerelem pályájára; mert az órák 's napok sebesen tűnnek, a' szerelem kora mulandó, és

A' nem éldelt óra elfoly,

Ujra nem teremthető!

de igaz barátok és hű szeretők legyenek, és állításaim igazolva átlátandják, hogy csak a' barátság és szerelem ad bájt létünknek.

BARKÓCZY MIHÁLY.

Koporsó - tolvaj. Londonban néhány nap előtt bizonyos Josephs nevű került a' rendőrség kezébe, kinck azon igen szép szokása volt, hogy éjente az ólom-koporsókat kiásván helyükbe fából készültteket tön a' temetők sirvermeibe.

Dohány nedv mint csemege. Európában csak pipába, burnótnak, vagy szétrágni használják a' dohányt; Columbiában pedig Moo vagy Chimoonak nevezett nedvet készítenek belőle. A' nedvesített dohány-leveleket rétegekben halomra rakva megposhasztják, 's ezután kisajtolják. A' sajtolás által nyert nedvet sűrű szörppé főzik, és szelenczékbe rakják. E' szörpös szelenczéket a' dámák mindenütt magukkal hordozzák, 's fakalánka segédelmével, sovár étvágygyal nyeldesik-el. A' dohány-szörp különösen kelendő

Varinasban, 's a' népségnek legkedvesebb csemegéje. — Bizony csak sokféle az izlés!

EMLÉKMONDÁS.

M e g f o n t o l á s.

Ha férjfi lelkén nagy szándék borong,
Szűk pillanat nem, átértett tanács
Feszíti gondját, és az is viszi.
Mégvini bátor, még sem ont veszélyt,
Ha szép szerével módját ejtheti.

HORVÁTH CZYRILL után —

Bizonytalanság. — Nincs nagyobb kin a' bizonytalanságnál; 's a' bizonyos rossz kevesebbé koptatja belsönket, mint a' bizonytalan jó.

G. SZÉCHENYI I. után —

A' reményt vágyaink uti költségül adják; de a' sors hamis pénznek nézi, 's el nem fogadja: így kénytelenek vagyunk a' sirig hordozni.

KISFALUDY KÁROLY után Fejérváry.

A' szeretet azon egy indulat, mellyben nő 's férfiú eszében, látásában el ne bizza magát. A' szeretet sokféle: arany és réz, ólom és vas, — gyöngy, mellyet az ég harmatja érlelt, és angyalok mosolya színezett, — gyémánt, melly olvadó arany közt sértetlen ragyog.

B. JÓSIKA M. után K. H. K. J.

T r é f a r e j t v é n y.

Romai név, mellyben két lányé egyesül;
Felforgatja Romát, ha terve jól elsül.

N.

Előbbi rejtvény: BORSÓ.

F i g y e l m e z t e t é s. Végéhez közelgvén félévünk, figyelmeztetjük a' t. olvasókat, hogy e' folyóiratnak közelítő második fél évi folyamatjára az előfizetés már elfogadtatik. Tisztelettel kérjük ez uttal ismét pártfogóinkat, kik félben szakadás nélkül ohajtják venni az említett lapokat, hogy a' közelebbi fél évre járandó folyamat iránt legalább junius közepeig akár itt a' kiadónál, akár a' cs. k. postahivatalokon méltóztassanak rendelkezni; mert a' vidéki postákon későbbben tett rendelmények közönségesen olly későn küldetnek-fel a' pestbudai főpostahivatalokra, hogy (az illető borítékok nyomtatása sem történhetvén-meg azonnal) az illy elkésett előfizetők félbenszakadás nélkül nem kaphatják-meg ohajtott hirlapjaikat.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiaczon alul, a' Duna partján 114. sz. a.

Nyomtatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.